

אוניברסיטאות ומכללות אינן אויבות

כל מי שמכיר את ההיסטוריה של ההשכלה הגבוהה בשני העי שורים האחרונים, מודע למתח הקיים בין האוניברסיטאות למכללות. המתח שקיים לרוב מתחת לפני השטח, במקרים מסוימים צף ועולה, כמו המקרה שלו היינו עדים בשנה שעברה עם התי פטורות של שישה מחברי המועצה להשכלה גבוהה (מלי"ג) עקב מינויה של סגנית יו"ר המלי"ג, ד"ר רבקה ודמני שאומן, ממכללת סמינר הקיבוצים.

היעוד של האוניברסיטאות הוא בעיקר מחקרי – על כך אין מחלוקת, והעתיד המחקרי בישראל נשען כיום עליהן. ואולם נשאלת השאלה מהו המקום של המכללות בעתיד המחקרי של המדינה. אם עונים על שאלה זו על בסיס המשאבים המוקצים כיום, הרי שאין להן מקום. ישראל אינה מעניקה למכללות תשתיות ומשאבים לצורך מחקר, אף שזה אינטרס מובהק שלה.

המספרים מוכיחים שזוהי שגיאה. בשנים האחרונות חלה ירידה מתמדת במספר הסטודנטים לתואר ראשון באוניברסיטאות אל מול עלייה קבועה במספר הסטודנטים לתואר ראשון במכללות. על פי הנתונים של הוועדה לתכנון ולתקצוב (ות"ת), בשנת הלימודים הנוכחית, תשע"ז, מספר הסטודנטים לתואר ראשון במכללות יחצה את רף ה-92 אלף, לעומת כ-75 אלף באוניברסיטאות.

במציאות זו, וככל שהמגמה תימשך, הדבר הופך את המכללות לספק הסטודנטים העיקרי לתארים מתקדמים של האוניברסיטאות. כבר כיום, כרבע מהסטודנטים שהתחילו ללמוד לתואר שני באוניברסיטאות הם בוגרי מכללות, ובעשור האחרון חלה מגמת עלייה קבועה בנתון זה. למעשה, המכללות והבוגרים שלהן הם שותפים מלאים של העתיד המחקרי באוניברסיטאות, ובכלל של המחקר בישראל.

אף שהמכללות מוכוונות כאופן מוצהר לטובת הכשרה לשוק העבודה, הסטודנטים מקבלים השכלה אקדמית גבוהה שהופכת אותם למועמדים לגיטימיים לתארים מתקדמים באוניברסיטאות. ללא בוגרי המכללות, עתיד התארים המתקדמים באוניברסיטאות ועתיד המחקר בישראל מצוי בסכנה. היכולת של האוניברסיטאות לפתח את התארים המתקדמים שלהן ואת המחקר טמונה גם בבוגרי המכללות.

הדבר מטשטש את התחרות בין האוניברסיטאות למכללות, והופך אותן מיריבות לבעלות מטרה משותפת. האינטרס של המדינה הוא להפוך אותן למוסדות המשלימים זה את זה. לפיכך, חובת המדינה היא לחלק את המשאבים בהתאם. פערי התקצוב המשמעותיים בין אוניברסיטאות למכללות אינם יכולים להימשך. המדינה מתקצבת את המכללות פחות על כל סטודנט ועל כל מרצה, והמכללות כלל אינן מקבלות תקציבים למחקר.

כל מה שקשור למחקר במכללות מקורו במימון שהן משיגות בעצמן. טוב היתה עושה המדינה אם היתה מעודדת את המחקר במכללות. אם הסגל האקדמי במכללות מתקשה להיות מעורב בפעילות מחקרית, בין אם זה בשל התנאים שבהם הוא עובד ובין אם בשל מחסור במשאבים, הוא לא יוכל להעביר את הידע המחקרי לסטודנטים.

מציאות זו פוגעת בהשכלה של הסטודנטים, שבין כה וכה חלקם ממשיך לתארים מתקדמים. יותר מזה, אם הסטודנטים במכללות היו נחשפים יותר למחקר, היינו יכולים להגדיל את מספר הסטודנטים שייפנו לתארים מתקדמים מחקריים.

כאן המקום של אוניברסיטאות ומכללות לעבור מיחסי תחרות לשיתוף פעולה. הן צריכות להשלים זו את זו, לקיים פרויקטים מחקריים משותפים, תוכניות המשך לתארים מתקדמים וכיו"ב. המכללות מהוות בסיס לאפשרות של המחקר בישראל להתפתח, ובכך צריכים להכיר כולם.

הכותב הוא נשיא

המכללה האקדמית הרסה ירושלים

**היכולת של
אוניברסיטאות
לפתח את התארים
המתקדמים שלהן ואת
המחקר – טמונה גם
בבוגרי המכללות**